

XVIII. YÜZYIL ISLAHATLARI

III. Ahmet Dönemi -Lale Devri- (1718–1730)

Osmanlı tarihinde 1718 **Pasarofça Anlaşması**yla başlayıp, 1730 **Patrona Halil İsyanı**yla sona eren döneme Lale Devri denmiştir. Dönemin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır. Bu dönemde diplomasi, bilim, eğitim ve sanat alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. İstanbul'da eğlence hayatı da yaygınlaşmıştır.

Bu dönemde:

- Avrupa'nın Paris, Moskova, Viyana ve Varşova gibi önemli merkezlerine **ilk kez geçici elçiler** gönderildi. (ilk geçici Elçilik Paris'te açıldı. İlk elçi 28 Çelebi Mehmet'tir.) Avrupa'yı tanıma ve keşfetme çalışmaları var.

Uyarı: Bu durum Avrupa'nın tanınmasını sağladı ve bu gözlemler sonunda sonraki dönemlerde yapılan ıslahatlarda Avrupa'nın etkisi görülecektir. Ayrıca Avrupa'da elçiliklerin açılması batının üstünlüğünün kabul edildiği anlamına gelir.

- İlk kez **özel Türk Matbaası** açıldı. (İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi tarafından)

Uyarı: Matbaada basılan ilk eser Vani Efendi tarafından yazılan **Van Kulu Lügatidir**.

Uyarı: Matbaa Avrupa'dan alınan ilk yeniliktir.

Uyarı: Matbaaya en çok tepkiyi hattalar göstermiş bunun üzerine dini eserlerin elde yazılmasına, tarih, coğrafya ve felsefe kitaplarının matbaada basılmasına karar verilmiştir.

- Yeniçerilerden itfaiye bölümü (tulumbacılar) oluşturuldu.
- İstanbul'da Kumaş, Kâğıt, Çini fabrikaları açıldı.
- Yalova'da kağıt fabrikası açıldı.
- İlk kez çiçek aşısı** uygulandı.
- Avrupa'dan alınan Barok ve Rokoko tarzı mimarı örnek alındı. En çok sivil mimari gelişti. (III. Ahmet Çeşmesi, Sadabat Sarayı (Versay Sarayı örnek alındı), Nuru Osmaniye Camii)
- Devlet adamlarının portreleri yapıldı
- Doğu ve Batı'nın eserlerinin tercümesini sağlamak için "**Tercüme Encümenliği**" kuruldu.
- Kütüphaneler açıldı.
- Minyatür en çok bu dönemde gelişti. **Levni** Minyatürün en önemli ustasıdır.
- Nedim** bu dönemin şairidir.

Uyarı: Bu dönemde **askeri** alanda hiçbir yenilik yapılmamıştır.

Uyarı: Lale devri kültürel alandaki etkinliklerin ve zevk ve sefanın doruğa çıktığı dönemdir.

Bu dönem Patrona Halil İsyanı ile sona ermiştir. Patrona Halil isyanına halktan kişilerde katıldı. İsyancılar bahçe ve köşkleri yerle bir ederken, matbaaya dokunmadılar. Bu durum halkın yeniliklere değil yöneticilerin hatalı tutumlarına tepkili olduklarını gösterir.

I. Mahmut Dönemi (1730–1754)

Bu dönemde askeri alandaki ıslahatlara önem verilmiştir.

- Batının Askeri üstünlüğü kabul edilerek Avrupa'yı tarzda alay, bölük, tabur uygulamasına geçilmiştir.

Uyarı: Batının Askeri üstünlüğü **ilk kez bu dönemde kabul edilmiş, batı tarzında ilk askeri ıslahatlar yapılmıştır:**

- Kapitülasyonlar sürekli hale getirildi. (1740)
- Subay yetiştirmek amacıyla **Hendesehane** (1734) kuruldu.

Uyarı: Avrupa tarzında açılan **ilk askeri okul.**

- Avrupa'dan subaylar getirilerek ordu düzeltilmeye çalışıldı.

- Kont De Bonneval (Humbaracı Ahmet Paşa) tarafından **Humbaracı Ocağı** kuruldu.

Uyarı: Batıdan getirilen **ilk ıslahatçı**

III. Mustafa Dönemi (1757- 1774)

- Avrupa'dan Teknik subay getirilmeye devam edildi.
- Sürat Topçuları Ocağı kurularak başına **Baron De Tott** getirildi.
- Tersane ve Tophane ıslah edildi.
- Deniz subayı yetiştirmek amacıyla **Mühendishaneyi Bahri Hümayun** kuruldu. (Deniz Mühendishanesi)
- İlk kez **Esham** uygulamasına gidildi. (İç borçlanma)
"Bahri süt iç"

I. Abdülhamit Dönemi(1774–1789)

- Ulufe alım satımı yasaklandı. **Cülus bahşişi kaldırıldı.**
- İstihkâm** okulu açıldı.
- Bilim adamlarının kendi kıyafet ,dilleri ile çalışmalarına izin verildi.**
- Yerli malı kullanma zorunluluğu getirildi.
- Humbaracı ve Sürat Topçuları ocağı ıslah edildi.

III. Selim Dönemi (1789- 1807)

- Selim ıslahatlarına başlamadan önce Meşveret Meclislerini (danışma meclisi) toplayıp devlet adamlarından Lahiyalar (Rapor) almıştır.
- İslahatlarında Fransa'yı örnek aldı.
- İlk kez devlet Matbaası (Matbaayı Amire)** kuruldu.
- Askeri teknik okullarda **Fransızca** zorunlu oldu.
- Avrupa'da **ilk kez daimi elçilikler** açıldı. (Paris, Berlin, Viyana, Londra) (Yusuf Agah Efendi ilk kalıcı elçi Londra)
- Deniz Mühendishanesi genişletildi.
- Kara Mühendishanesi kuruldu. (**Mühendishaneyi Berri Hümayun**)
- Yeniçerilere talim mecburiyeti getirdi.
- Yeniçerilerin yanında **Nizamı Cedid** adı verilen yeni bir ordu kuruldu.
- Bu ordunun eğitimi için **Levent** ve **Selimiye** kışlaları yapıldı.
- Bu ordunun masraflarını karşılamak amacıyla **İradı Cedid** hazinesi hazırlandı.
- Zahire nazırlığı kurularak karaborsanın önüne geçildi.
- Yurt dışından mal alımına sınırlandırmalar getirildi. Yerli malı kullanımını özendirdi.

Uyarı: Bu dönem ıslahatları Nizamı Cedid dönemi ıslahatları olarak da bilinir.

Uyarı: Çağdaşlaşma ve Batılılaşma III. Selim ile başlamıştır.

Uyarı: Osmanlı devletinde ıslahatların Planlı ve Programlı yapıldığı dönem III. Selim dönemidir. (ilk radikal ıslahatlar)

Bu dönem 1807 yılındaki **Kabakçı Mustafa İsyanı** ile sona ermiş ve III. Selim öldürülmüştür.

XVIII. Yüzyıl İslahatlarının Genel Özellikleri

- Duraklama devrinden farklı olarak batılılaşma başlamıştır.
- Batının teknik üstünlüğü kabul edildi.
- Hukuk hariç her alanda yapıldı
- Bilim, Teknik ve özellikle Askeri yeniliklerden yararlandı.
- Dönemin ıslahatları duraklama dönemine göre daha köklü yapılmıştır.

Uyarı: Bu dönem ıslahatlarına en çok tepki çıkarları elden giden Yeniçeri ve Ulemadan gelmiştir.

Şifre. 31313